

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS **pārbaudes lietā Nr. 2020-18-5D** Rīgā

2020.gada 30.aprīlī

Nr. 6-6/12

Par tiesību uz privāto un ģimenes dzīvi aizskārumu

Latvijas Republikas tiesībsargs ir izskatījis pārbaudes lietu, kas tika ierosināta, pamatojoties uz personas A iesniegumu par viņas tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību iespējamu pārkāpumu.

[1] Iesniegumā norādīts, ka 2019. gada 23. oktobrī personas A ģimene iegādājusies nekustamo īpašumu – māju adresē B. Īpašums reģistrēts uz vīra personas C vārda. 2019. gada 25. oktobrī persona A sociālajos tīklos ir uzzinājusi par traģēdiju, kas notikusi ģimenes iegādātajā īpašumā – mājdzemdībām, kurās nomira sieviete un jaundzimušais, jo nesaņēma medicīnisko palīdzību. Traģēdijā iesaistīti draudzes D locekļi, kas reliģiskās pārliecības dēļ noliedza medicīniskās palīdzības nepieciešamību un pieļāva mātes un bērna nāvi. Turpmāk par notikušo traģēdiju sekojušas vairākas publikācijas un sižeti medijos. Sižetos un fotogrāfijās ticis filmēts personai C piederošais īpašums, tuvplānā rādīts pagalms, saimniecības ēkas, māja, nofilmēti logi, aiz kuriem redzamas viņu personīgās lietas. Gan sižetos, gan publikācijās tikusi publiskota īpašuma adrese.

Minētās situācijas dēļ iesniedzēja un viņas ģimene, kurā ir mazgadīgs bērns, savā īpašumā nejutās droši, jo sabiedrības paustie komentāri sociālajos tīklos bijuši agresīvi. Mediji publiskojuši mājas adresi un fotogrāfijas, pēc kurām māja ir atpazīstama. Iesniedzēja ir izjutusi sabiedrības un kaimiņu nepatiku, jo viņas ģimene tiek saistīta ar draudzi un tās īpatnībām sadzīvē un komunikācijā. Iesniedzēja pauž neizpratni, vai, informējot sabiedrību par draudzē notikušo traģēdiju, ir samērīgi izpaust un akcentēt notikuma vietu – viņas ģimenei piederošu privātīpašumu, kas nekādā veidā vairs nav saistīts ar draudzi. Viņas ieskatā sabiedrības informētība nemazinātos, ja mediji nebūtu izpauduši notikuma vietu. Noziedzīgo nodarījumu izdarīja konkrētas personas, nevis nozieguma izdarīšanas vieta pati par sevi bija būtiska tā izdarīšanā.

Persona A ir vērsusies pie vairākiem medijiem, informējot, ka viņas ģimene ir nesen iegādājusies īpašumu adresē B. Pirms īpašuma iegādāšanās viņa nav zinājusi faktus par notikumiem, kas norisinājusies īpašumā. Lūgusi no mediju arhīviem izņemt dzīvojamās mājas fotogrāfijas un adresi.

Iesniedzēja norāda, ka viņas ģimene tikusi pakļauta pašvaldības iestāžu - E pilsētas pašvaldības iestādes "E sociālo lietu pārvalde" (turpmāk tekstā – Sociālo lietu pārvalde), E pilsētas bāriņtiesas (turpmāk tekstā – Bāriņtiesa) un E pilsētas pašvaldības

iestādes “E izglītības pārvalde” (turpmāk tekstā – Izglītības pārvalde) pārbaudei. Minētās iestādes norādījušas, ka pārbaude bijusi jāveic saskaņā ar Valsts policijas pieprasījumu. Persona A nav saņēmusi no iestādēm atbildes pēc būtības par iestāžu kompetenci, tiesībām un pamatojumu pārbaudes veikšanai viņas dzīvesvietā.

[2] Raidījuma TV3 Ziņas konkrēta datuma sižetā par draudzi D demonstrēta personai C piederošā dzīvojamā māja, atsevišķas tās daļas, pagalms, saimniecības ēkas, tuvplānā nofilmēti logi. Sižets filmēts pie mājas vārtiem, redzams arī mājas numurs.

Par minēto problemātiku, publiskojot iesniedzējas ģimenei piederošo īpašumu, sniegta informācija arī citu mediju publikācijās:

- žurnālā “Ir” konkrētā datumā publicēts raksts “...”, kurā publicēts Iesniedzējai piederošās mājas foto, zem kura ir norādīta adrese – konkrēta iela;
- interneta portālā www.jauns.lv konkrētā datumā publicēts raksts “...”, kurā publicēts iesniedzējai piederošās mājas foto, zem kura ir norādīta adrese – konkrēta iela.

[2.1] Persona A 2019. gada 20. decembrī ar iesniegumu vērsusies SIA All Media Latvia par programmas konkrētā datuma TV3 Ziņu sižetu. Iesniedzēja lūgusi skaidrot, ar kādu mērķi filmēta viņas ģimenei piederošā māja, jo sižetā bijusi redzama mājas adrese. Iesniegumā tika lūgts ēku un tās adresi turpmāk nesaistīt ar notikumiem reliģiskajā organizācijā “draudze D”, novērst īpašuma sasaisti ar notikumu un izdzēst informāciju no SIA All Media Latvia arhīviem.

SIA All Media Latvia personai A sniegusi atbildi¹, ka sižets par to, ka reliģisku iemeslu dēļ netika sniegta medicīniskā palīdzība personām, ir sabiedrības un mediju uzmanības vērts. Par iespējama noziedzīga nodarījuma izdarīšanu un nozieguma vietu sabiedrībai tikusi sniegta pilnīga informācija. Lai novērstu noziedzīgā nodarījuma saistību ar nozieguma vietu, sižetā ticis skaidri pateikts, ka ēkai ir citi īpašnieki, tādēļ sižets nevar būt iemesls tam, lai kādam pasliktinātos attieksme pret mājas jaunajiem iemītniekiem. Sižetā nav minēta personas A ģimene vai kā citādi saistīta ar sižeta ziņu un/vai reliģisko organizāciju.

SIA All Media Latvia, atsaukusies uz likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 21. panta pirmajā daļā noteikto, ka masu informācijas līdzeklim ir pienākums atsaukt informāciju gadījumā, ja tas neatbilst patiesībai. Masu informācijas līdzeklim ir tiesības publicēt informāciju, kas iegūta pirmstiesas izmeklēšanas laikā kriminālprocesa ietvaros. Sižetā nav pausta nepatiesa informācija, tādēļ sižeta atsaukšana nevar tikt veikta un sižets netiks dzēsts.

Vienlaikus SIA All Media Latvia, respektējot personas A intereses konkrētajā situācijā, portālā skaties.lv pieejamajā sižetā ir izslēgusi informāciju par īpašuma adresi.

[2.2] Persona A 2020. gada 8. janvārī ar iesniegumu vērsusies SIA “Izdevniecība Rīgas Viļņi” par viņas īpašumā esošās mājas fotogrāfijas publiskošanu portālā jauns.lv. Iesniegumā lūgts skaidrot publiskošanas mērķi un ēku vairs nepubliskot un nesaistīt ar reliģisko organizāciju.

SIA “Izdevniecība Rīgas Viļņi” sniegusi atbildi², lai arī personas A ģimenei kā jaunajiem mājas īpašniekiem situācija var būt nepatīkama, izvērtējot normatīvos aktus un lietas apstākļus, šādu fotogrāfiju publiskošana ir mediju vārda brīvības tiesību realizēšana un tā konkrētajā gadījumā ir bijusi tiesiska.

¹ SIA All Media Latvia 2020. gada 6. janvāra vēstule Nr. 2/20-1.

² SIA “Izdevniecība Rīgas Viļņi” 2020. gada 14. janvāra atbilde Nr. 5/20.

Reliģiskās organizācijas “draudze D” lieta ieguvusi plašu rezonansi sabiedrībā. Rakstā un bildēs atainotā tēma dod pienesumu diskusijai par slēgtajām reliģiskajām draudzēm, draudžu locekļu dzīves apstākļiem, tiesībām un pienākumiem, par cilvēktiesību ievērošanu draudzēs, utt. Publikācijas un diskusijas veido sabiedrības kontroles sistēmu gan reliģiskām draudzēm, gan valsts iestādēm, liekot rūpīgāk uzraudzīt minēto sektoru, liek sabiedrības locekļiem rūpēties, lai to tuvinieki nenonāktu un izklūtu no šādām draudzēm. Draudzes lieta ir izraisījusi plašas diskusijas sabiedrībā, vārda brīvības robežas šajā jautājumā attiecībā pret privātpersonas interesēm ir daudz plašākas.

SIA “Izdevniecība Rīgas Viļņi” atbildē norādīts, ka mājas publiskošana rakstā par draudzes D lietu ir pamatota. Fotografijā redzamā māja ir redzama ikvienai personai, kura pārvietojas pa ielu. Fotografija ir iegūta tiesiskā ceļā, tajā nav redzama neviena persona no personas A ģimenes, nav redzamas privātās dzīves detaļas, tādēļ fotografijas publiskošana nevar aizskart personas A privāto dzīvi. Fotografija ir neitrāla, tā ilustrē tikai un vienīgi māju, kurā notika sabiedrībā plaši diskutētais negadījums. Vienlaikus tiek pausta izpratne, ka situācija varējusi radīt personas A ģimenei pārdzīvojumus un satraukumu, tomēr norāda, ka rakstā nav minēta informācija par iesniedzējas ģimeni. Pie fotografijas ir izvietota informācija, ka māja ir pārdota un nav draudzes īpašums. Fotografijā nav redzams mājas numurs. Izdevniecība uzskata, ka ilustratīvās fotografijas publicēšana nevar aizskart personas A ģimenes godu un cieņu. Atbildē norādīts, ka personai A ir jāatzīst, ka arī mājām ir sava vēsture, kura nebeidzas ar tās pārdošanu, un vārda brīvības ietvaros tā var tikt atainota, ja sabiedrībai tas ir būtisks jautājums.

[2.3] 2020. gada 10. janvārī persona A vērsusies žurnāla “Ir” redakcijā, lūdzot nekavējoties dzēst attēlus un adresi publikācijā par draudzi D.

Žurnāla “Ir” redakcija sniegusi atbildi³, ka 2020. gada 9. janvāra žurnālā publicētā raksta “...” veidošanā ir samērojusi gan sabiedrības tiesības uz patiesu informāciju par nozieguma apstākļiem, gan indivīdu tiesības uz privāto dzīvi. Secinātais balstīts uz rakstā norādīto, ka traģisko notikumu laikā ēka bija mājvieta vairākiem draudzes locekļiem, arī personām, kuras tiek tiesātas par sievietes un bērna nāvi. Mājas īpašnieki pēc traģēdijas ir divas reizes mainījušies, un konkrētās draudzes locekļi tajā nedzīvo jau vairākus mēnešus. Rakstā nav nosaukta mājas adrese, nav atklāta pašreizējo ēkas īpašnieku identitāte. Ēkas attēls uzņemts, žurnālistam atrodoties publiskā vietā – uz ielas, kur fotografēšanai nav nepieciešams saņemt atļauju.

Žurnāla “Ir” redakcija atbildē norādījusi, ka sabiedrību pamatoti satrauc fakts, ka mūsdienās Latvijā iespējama šāda traģēdija, tāpēc mediju interese par nozieguma apstākļiem ir leģitīma. Personas A prasība dzēst publicēto informāciju nav pamatota, jo žurnāls “Ir” nav ticis izmantots, lai iejauktos personas A personiskajā dzīvē, nav publicējis nepatiesas ziņas, kas būtu atsaucamas kā godu un cieņu aizskarošas.

[2.4] Persona A un viņas vīrs persona C 2019. gada 23. decembrī ar iesniegumu vērsās Nacionālajā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomē (turpmāk tekstā – NEPLP), informējot par SIA All Media Latvia programmā “TV3” konkrētā datumā demonstrēto sižetu. 2020. gada 13. janvārī NEPLP saņemts personas A iesniegums par SIA All Media Latvia sniegto atbildi uz viņas iesniegumu.

NEPLP, izanalizējot sižeta saturu, ir sniegusi atbildi⁴ uz iesniedzēju iesniegumiem. NEPLP norāda, ka raidījuma ietvaros periodiski tiek demonstrēta dzīvojamā māja, atsevišķas tās daļas un pagalmi (kopumā 28 sekunžu garumā). Dzīvojamā māja

³ Žurnāla *Ir* redakcijas 2020. gada 10. februāra atbilde personai A.

⁴ Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes 2020. gada 24. janvāra vēstule Nr. 2-10/46.

lielākoties tiek demonstrēta brīdī, kad par notikušo stāsta Neatliekamās medicīniskās palīdzības feldšeris, kurš devies izsaukumā uz konkrēto māju. Raidījumā tiek demonstrēta mājas daļa tuvplānā, ir redzams mājas numurs, taču nav redzams ielas nosaukums vai īpašnieka vārds vai uzvārds. Raidījumā tiek demonstrēta dzīvojamā māja un daļēji tās pagalms, žurnāliste, stāvot pie vārtiem, sniedza informāciju: “Šajā mājā notika liktenīgās dzemdības, kurās mira 21 gadu vecā persona F un viņas bērniņš. Draudzes locekļi pārsvarā pa grupām dzīvo kopā, taču pēc traģiskā notikuma šī māja pārdota un vairs nav draudzes īpašums.”

NEPLP secina, ka sižets veidots nolūkā informēt sabiedrību par traģiskajiem notikumiem pilsētā E konkrētā mēnesī, kas saistīti ar neatļautu ārstniecību, kas uzskatāms par kriminālnozieģumu. Īpašums, kurā izdarīts nozieģums, pats par sevi nav uzskatāms par draudu sabiedrībai, taču normatīvie akti žurnālistiem dod tiesības informēt sabiedrību par noziedzīga nodarījuma nodarīšanu un nozieģumu vietu. NEPLP norāda, ka ziņām, kas tiek paustas ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību, ir jābūt precīzām un objektīvām, lai būtu iespējams tās pārbaudīt. Ikvienai ziņai ir jāatspoguļo fakti un jābalstās uz faktoloģiskiem apgalvojumiem, tā nedrīkst būt maldinoša, nepatiesa vai nepilnīga.

Padome konstatējusi, ka iesniedzējiem piederošais īpašums raidījumā periodiski ir demonstrēts, taču kopā ar blakus esošo privātmāju, gan tālāk fonā esošo daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku. Ņemot vērā, ka īpašums raidījumā demonstrēts periodiski, jo sižets pamatā atspoguļo traģiskos notikumus un to sekas – tiesvedību, nevis vietu, kur tie notikuši, turklāt to, ka līdzīgas privātmājas pilsētu nomalēs ir atrodamas teju ikvienā pilsētā, nav secināms, ka pēc īpašuma demonstrēšanas plaša sabiedrības daļa var identificēt īpašuma īpašniekus un bez citiem pierādījumiem saistīt tos ar draudzi un traģiskajiem notikumiem. Padome secina, ka iesniedzēju īpašums ticis demonstrēts tikai no ārpuses, ar tehnisku līdzekļu palīdzību nodrošinot atsevišķus tā tuvplānus, tādēļ žurnālisti un filmēšanas grupa nav pārkāpusi īpašuma robežas, netiek demonstrētas kādas īpaši personīgas lietas. Sižetā netiek identificēti personas A un ģimenes locekļu vārdi, lai plašāka sabiedrība varētu mājas īpašniekus identificēt. Žurnāliste informējusi, ka mājai ir citi īpašnieki, tas vairs nav draudzes īpašums, tādējādi žurnāliste netieši norādījusi, ka šobrīd nedz īpašumam, nedz īpašniekiem nav nekādas saistības ar draudzi. Padomes ieskatā minētais norādot uz apstākļiem, ka žurnāliste un filmēšanas grupa izturējušies profesionāli, ievērojuši pieklājības un ētikas normas.

NEPLP secinājusi, ka SIA All Media Latvia, programmā “TV3” konkrētā datumā demonstrējot minēto sižetu, nav pārkāpusi Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktos programmas veidošanas noteikumus. NEPLP norādījusi, ka tās kompetencē nav izvērtēt atsevišķu žurnālistu vai plašsaziņas līdzekļa amatpersonu rīcības atbilstību normatīvo aktu prasībām un ētikas normām.

[2.6.] Biedrības “Latvijas mediju ētikas padome” (turpmāk tekstā – Mediju ētikas padome) viens no uzdevumiem ir izskatīt fizisku personu sūdzības un sniegt atzinumus par mediju ētikas pārkāpumiem.⁵

Tiesībsargs vērsās biedrībā “Latvijas mediju ētikas padome”⁶, lūdzot sniegt atzinumu par iespējamiem mediju ētikas pārkāpumiem saistībā ar informācijas par personas A ģimenei piederošā nekustamā īpašuma publiskošanu. Lūdza izvērtēt, vai sižets un publikācijas ir veidotas, ievērojot žurnālistu profesionālās ētikas normas un sabalansējot tiesības uz vārda brīvību un tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, kā

⁵ Biedrības “Latvijas mediju ētikas padome” statūtu 5.8.1. apakšpunkts.

⁶ Tiesībsarga 2020. gada 5. marta vēstule Nr. 6-1/168.

arī vai tika izvērtētas nelabvēlīgās sekas, kas pēc televīzijas sižeta vai raksta publicēšanas var iestāties personai.

Latvijas Mediju ētikas padome sniegusi atbildi,⁷ ka tās ieskatā, lai mediji sasniegtu savu mērķi informēt sabiedrību par norisēm un izmeklēšanu saistībā ar tiesībsarga vēstulē norādīto traģisko notikumu, medijiem nebija nepieciešams attēlot konkrēto nekustamo īpašumu, jo īpaši norādot precīzu tā adresi. Vēl jo vairāk šāda žurnālistu rīcība nebija nepieciešama, tiem zinot, ka konkrētajam nekustamajam īpašumam ir mainījies īpašnieks. Sabiedrības informatīvais ieguvums no konkrētā īpašuma identificēšanas mediju materiālos ir nebūtisks, jo īpaši ilgākā laika posmā pēc traģiskā notikuma. Tas nav lielāks par privātpersonām, kurām šobrīd pieder īpašums, iespējamo kaitējumu. Proti, sabiedrības interese par konkrētā notikuma norises vietu informācijas izplatīšanas brīdī nav tik ievērojama, lai radītu kaitējumu nekustamā īpašuma šā brīža īpašniekiem. Latvijas Mediju ētikas padome norādījusi, ka, sagatavojot atbildi, nav uzklauzījusi vēstulē norādītos medijus.

Latvijas Mediju ētikas padome par tiesībsarga iesnieguma izskatīšanu 2020. gada 31. martā sniegusi informāciju mājaslapā.⁸ Minētajā rakstā norādīts, ka Mediju ētikas padome aicina žurnālistus rēķināties ar personu privātumu un saskata ētikas kodeksa 3. punkta pārkāpumu par plašsaziņas mediju un mediju profesionāļu pamatvērtību neievērošanu. Mediju ētikas padome uzsver, ka, ja konkrēto situāciju iespējams izgaismot bez personas privātuma kompromitēšanas, tas noteikti ir jādara. Šajā “TV3 Ziņas” sižetā traģēdijas norises vietu varēja nedemonstrēt un sabiedrības informētība par notikušo nemazinātos, it īpaši, ja žurnālistiem ir zināms, ka īpašums vairs neatrodas draudzes valdījumā. Minētā informācija konkrētā datumā publicēta portālā delfi.lv.

Lai gan Latvijas Mediju ētikas padome ir atzinusi žurnālistu ētikas kodeksa pārkāpumu, konkrētā datumā 2020. gadā portālā www.jauns.lv publicēts raksts “...”, kurā publicēta Iesniedzējai piederošā māja, uz kuras redzams mājas numurs. Zem fotogrāfijas ir uzraksts: “Šajā mājā pilsētā E, konkrētā ielā, dzemdībās mira 21 gadus vecā persona F un viņas bērniņš. Ēka bija draudzes D īpašums. Nu tā esot pārdota”. Secināms, ka SIA “Izdevniecība Rīgas Viļņi” nav ņēmusi vērā Mediju ētikas padomes atzīto ētikas kodeksa 3. panta pārkāpumu.

[2.7] Tiesībsargs atzīt mediju un žurnālistu nozīmi sabiedrības informēšanā par būtiskiem cilvēktiesību, īpaši bērnu tiesību pārkāpumiem, ar mērķi tos novērst un uzlabot situāciju, lai turpmāk tos nepieļautu. Pateicoties žurnālistu paveiktajam, ir izgaismotas būtiskas bērnu tiesību aizsardzības sistēmas problēmas, pievēršot gan sabiedrības uzmanību un aktīvu iesaistīšanos to risināšanā, gan liekot rīkoties politiķiem un atbildīgajām iestādēm. Plašsaziņas līdzekļos sabiedrībai sniegtā informācija par traģiskajiem notikumiem reliģiskajā organizācijā draudze D bija būtiska arī par bērnu tiesību aizsardzību atbildīgo iestāžu darbiniekiem.

Pārbaudes lietas ietvaros iegūtā informācija norāda, ka līdz brīdim, kad tika demonstrēti sižeti televīzijā un publikācijas presē, Valsts policija nebija informējusi ne bāriņtiesas, ne Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju par noziedzīgo nodarījumu reliģiskajā organizācijā, lai pievērstu iestāžu uzmanību iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem vecāku reliģiskās pārliecības dēļ. Tikai pēc žurnālistu iegūtās informācijas publiskošanas atbildīgās iestādes uzsāka situācijas apzināšanu un bērnu tiesību ievērošanas izvērtēšanu draudzes D locekļu ģimenēs.

⁷ Biedrības “Latvijas mediju ētikas padome” 2020. gada 2. aprīļa vēstule tiesībsargam.

⁸ <https://www.lmepadome.lv/jaunumi/>.

Secināms, ka informācijas par traģisko notikumu reliģiskajā organizācijā “draudze D” publiskošana atbilst sabiedrības interesēm, tā rosināja plašas diskusijas par minēto problemātiku un veicināja līdzīgu situāciju novēršanu.

Latvijas Republikas Satversmes 100. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Vārda brīvība ir viens no nepieciešamiem priekšnosacījumiem tādas sabiedrības veidošanā, kas būtu balstīta uz savstarpēju cieņu. Vienlaikus tiesības uz vārda brīvību ir ļoti cieši saistītas arī ar tik svarīgām tiesībām kā cilvēka tiesības uz privāto dzīvi, kas pieprasa aizsardzību pret jebkāda veida iejaukšanos.

Ņemot vērā mediju nozīmi demokrātiskā mūsdienu sabiedrībā, žurnālistiem savas funkcijas ir jāveic ar īpašu atbildību, jo vārda brīvības īstenošana uzliek īpašus pienākumus⁹. Prese nedrīkst pārkāpt noteiktas robežas attiecībā uz citu cilvēku tiesību un personas privātuma, kā arī reputācijas aizsardzību, jo preses pienākums ir sniegt informāciju tādā veidā, kas ir savienojams ar preses pienākumiem un atbildību. Sabalansējot tiesības uz vārda brīvību un tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, uzmanība ir pievēršama vairākiem apstākļiem, tostarp, publikācijas pienesumam diskusijai par sabiedriski nozīmīgiem notikumiem, vai publikācija ir veidota ievērojot profesionālās žurnālistikas ētikas normu prasības un sekām, kas pēc raksta publicēšanas var iestāties personai.

Likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 7. panta ceturtajā daļā ir norādīts, ka aizliegta un saskaņā ar likumu tiek sodīta masu informācijas līdzekļu izmantošana, lai iejauktos personu personiskajā dzīvē.

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 24. panta ceturtajā daļā noteikts, ka elektroniskie plašsaziņas līdzekļi nodrošina, lai fakti un notikumi raidījumos tiktu atspoguļoti godīgi, objektīvi, ar pienācīgu precizitāti un neitralitāti, veicinot viedokļu apmaiņu, un atbilstu vispārpieņemtajiem žurnālistikas un ētikas principiem.

Mediju ētikas padomes Ētikas kodeksa 3.punktā noteikts, ka kodekss aizsargā tādas plašsaziņas mediju un mediju profesionāļu pamatvērtības kā vārda brīvība, informācijas un viedokļu daudzveidība, redakcionālā neatkarība, mediju uzticamība, autonomija, žurnālistu tiesības, godprātīgums (objektivitāte), cilvēktiesības, it īpaši bērnu un nepilngadīgo tiesības, vienlīdzība un diskriminācijas aizliegums, auditorijas izglītošana, mediju un auditorijas savstarpējā uzticēšanās.¹⁰

Tiesībsargs pievienojas Mediju ētikas padomes sniegtajam atzinumam, ka žurnālisti arī bez personas A ģimenei piederošā īpašuma – dzīvojamās ēkas, pagalma fotogrāfiju publiskošanas presē un televīzijas sižetos, norādot tā adresi, sasniegtu mērķi sabiedrības informētībā par traģiskajiem notikumiem reliģiskajā organizācijā. Turklāt no publikācijām ir secināms, ka žurnālistiem bija zināms, ka nekustamais īpašums ir pārdots un tas vairs nav draudzes locekļu īpašums.

Informējot sabiedrību par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu pret personas un jaundzimušā veselību, nav nozīmes konkrētam nekustamajam īpašumam, kurā tas pastrādāts, bet gan personām, kuras noziegumā tiek apsūdzētas, kā arī noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļiem. Būtu pietiekami informēt sabiedrību par administratīvo teritoriju, kurā noziedzīgais nodarījums izdarīts.

[3] Persona A iesniegumā norādījusi, ka viņas ģimenē pārbaudi veikušas Sociālo lietu pārvalde, Bāriņtiesa un Izglītības pārvalde. Minētās iestādes norādījušas, ka

⁹ Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis, 2011., 365.lpp.

¹⁰ http://site-775587.mozfiles.com/files/775587/Etikas_kodekss_20190227_pdf.pdf?1552826658.

pārbaude bijusi jāveic saskaņā ar Valsts policijas pieprasījumu. Persona A nav saņēmusi no iestādēm atbildes pēc būtības par iestāžu kompetenci, tiesībām un pamatojumu viņas ģimenes dzīvesvietas pārbaudes veikšanai. Persona A piekrīt, ka, ņemot vērā faktiskos apstākļus par īpašuma iepriekšējo piederību draudzes locekļiem un iestāžu rīcībā esošo informāciju, Bāriņtiesai bija jāveic bērna tiesību ievērošanas pārbaude viņas dzīvesvietā. Viņa neizprot, kādēļ pārbaude bija jāveic triju pašvaldības iestāžu pieciem darbiniekiem un vai tas atbilst iestāžu kompetencei.

Pārbaudes lietā noskaidroti šādi fakti:

1) 2019. gada 21. oktobrī Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvalde (turpmāk tekstā – VP GKRP KIP) uzsākusi resorisko pārbaudi par iespējamu likuma pārkāpumu reliģiskajā organizācijā “draudze D”;

2) 2019. gada 5. decembrī VP GKRP KIP nosūtījusi E novada domes (turpmāk tekstā – Dome) priekšsēdētājam G vēstuli Nr. 20/2/6-632965, lūdzot kompetences ietvaros veikt pārbaudi, lai noskaidrotu, vai vecāki realizē savus pienākumus un vai ģimenēs notiek bērnu tiesību pārkāpumi norādītajā konkrētajā adresē;

3) VP GKRP KIP 2019. gada 5. decembra vēstule Nr. 20/2/6-632965 tika nodota izpildei Izglītības pārvaldes vadītājam H, Sociālo lietu pārvaldes vadītājam I un Bāriņtiesas priekšsēdētājam J;

4) 2019. gada 16. decembrī Sociālo lietu pārvaldes, Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes darbinieki ieradās konkrētajā adresē, lai veiktu bērnu tiesību ievērošanas pārbaudi. Neviena persona netika sastapta. Tika atstāts uzaicinājums sazināties ar sociālo darbinieci;

5) 2019. gada 17. decembrī persona A ieradās uz sarunu Sociālo lietu pārvaldē un vienojās par pārbaudes veikšanu viņas ģimenes dzīvesvietā;

6) 2019. gada 18. decembrī Sociālo lietu pārvaldes, Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes darbinieki atkārtoti ieradās konkrētajā adresē, iepriekš pieteiktas pārbaudes veikšanai.

[3.1] VP GKRP KIP tiesībsargam sniegusi informāciju¹¹, ka 2019. gada 21. oktobrī tika uzsākta resoriskā pārbaude par iespējamu likuma pārkāpumu reliģiskajā organizācijā “draudze D”. Pārbaudes laikā tika noskaidrots, ka konkrētajā adresē ir deklarētas 7 personas, t.sk. “draudze D” locekļi.

2019. gada 5. decembrī VP GKRP KIP nosūtīja vēstuli Nr. 20/2/6-632965 E novada domes (turpmāk tekstā – Dome) priekšsēdētājam G, un lūdza paziņot informāciju par nepilngadīgiem bērniem, kuri neapmeklē skolu, dzīvo nepilnvērtīgos apstākļos, kā arī ģimenes ar bērniem, kurās nav ievērotas bērnu intereses un tiesības, kā arī vai ir informācija par minēto reliģisko organizāciju un tās locekļiem. Vienlaikus vēstulē lūgts kompetences ietvaros veikt pārbaudi, lai noskaidrotu, vai vecāki realizē savus pienākumus un vai norādītajā konkrētajā adresē ģimenēs notiek bērnu tiesību pārkāpumi.

VP GKRP KIP vērš uzmanību, ka minētā resoriskā pārbaude netika veikta attiecībā pret personu A un viņas ģimeni, bet par iespējamu likuma pārkāpumu reliģiskajā organizācijā “draudze D”. Resoriskās pārbaudes materiāli satur ierobežotas pieejamības informāciju. 2020. gada 5. februārī Bāriņtiesai tikusi sniegta atbilde, ka 2019. gada 5. decembra vēstule Nr. 20/2/6-632965 satur ierobežotas pieejamības informāciju.

Tiesībsargs lūdza VP GKRP KIP sniegt arī informāciju¹², kādu iemeslu dēļ minētais pieprasījums tika nosūtīts Domes priekšsēdētājam, nevis iestādei atbilstoši

¹¹ Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Kriminālizmeklēšanas pārvaldes 2020. gada 18. marta vēstule Nr. 20/2/6/1-567-IP.

¹² Tiesībsarga 2020. gada 9. marta vēstule Nr. 6-1/178.

kompetencei. Tāpat tika lūgts sniegt informāciju, vai pirms pieprasījuma nosūtīšanas VP GKRP KIP bija noskaidrojusi īpašuma konkrētajā adresē īpašnieku. Uz minētajiem jautājumiem VP GKRP KIP atbildi tiesībsargam nav sniegusi.

[3.2] VP GKRP KIP 2019. gada 5. decembra vēstuli Nr. 20/2/6-632965 Domes priekšsēdētājs G 2019. gada 6. decembrī novīzējis darbam Domes izpilddirektorei K – lūdzu organizēt veikt nepieciešamās pārbaudes un sagatavot atbildi. K 2019. gada 10. decembrī minēto vēstuli novīzējusi Domes priekšsēdētāja vietnieci sociālo lietu, veselības aizsardzības, kultūras, izglītības un sporta jautājumu programmā L – lūdzu izskatīt starpinstitūciju darba grupā un sagatavot informāciju. Savukārt L vēstuli novīzējusi Izglītības pārvaldes vadītājam H, Sociālo lietu pārvaldes vadītājam I un Bāriņtiesas priekšsēdētājam J – lūdzu sagatavot atbildi.

[3.3] Sociālo lietu pārvalde sniedza atbildi¹³ tiesībsargam, ka pēc VP GKRP KIP pieprasījuma saņemšanas starpinstitūciju sanāksme nav notikusi, jo pieprasījumā nav bijusi norāde uz individuālu gadījumu. Starpinstitūciju sanāksme notiktu, ja VP GKRP KIP pieprasījumā minētajā adresē būtu konstatēti bērnu tiesību pārkāpumi, risinot konkrēto sociālo gadījumu un vienojoties par katras pārstāvētās institūcijas veicamajiem pasākumiem un atbilstoši kompetencei.

Sociālo lietu pārvalde norāda, ka saskaņā ar VP GKRP KIP pieprasījumu tai bija uzdevums noskaidrot, vai vecāki realizē savus pienākumus un vai ģimenēs notiek bērnu tiesību pārkāpumi konkrētajā adresē. Sociālo lietu pārvalde paudusi viedokli, ka bija pienākums reaģēt uz VP GKRP KIP pieprasījumu. Sociālo lietu pārvalde norāda, ka sociālās darbinieces par minētajā adresē deklarētajām personām uzzinājušas apsekošanas laikā 2019. gada 16. decembrī no citiem apsekošanas dalībniekiem, atstājot uzaicinājumu sazināties ar sociālo darbinieci.

Personas A ierašanās uz sarunu pie sociālās darbinieces M 2019. gada 17. decembrī bijusi viņas pašas iniciatīva, jo uzaicinājumā bijis lūgums sazināties ar sociālo darbinieci. Sarunā sociālā darbiniece vienojusies ar personu A par konkrētu adreses apsekošanas datumu, kā arī to, ka apsekošanā piedalīsies Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes darbinieki. Persona A tam ir piekritusi, parakstot sarunas aprakstu.

Sociālā darbiniece M bijusi personai A pazīstama no tikšanās 2019. gada 17. decembrī. Sociālās pārvaldes darbiniekiem, veicot darba pienākumu izpildi, darba apliecība vienmēr ir piestiprināta redzamā vietā, kā arī tiek vilktas jakas ar Sociālo lietu pārvaldes logo.

Persona A un viņas ģimene nav Sociālo lietu pārvaldes klienti.

Sociālo lietu pārvalde norādījusi, ka sociālie darbinieki uz konkrēto adresi devušies kopā ar Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes darbiniekiem, lai ne tikai operatīvi reaģētu uz ģimenei sniedzamo palīdzību gadījumā, ja tiktu konstatēti bērnu tiesību aizsardzības pārkāpumi, bet arī, lai lieki netraucētu personu gadījumā, ja VP GKRP KIP pieprasījumā norādītā informācija neapstiprinātos.

Sociālo lietu pārvalde norāda, ka pārbaudes veikšanai konkrētajā adresē nebija jāiegūst personas A vai viņas ģimenes locekļu personas dati informācijas sistēmās. Personas A identifikācijas un kontaktinformācijas dati iegūti, saņemot viņas informācijas pieprasījumu.

Sociālā darbiniece M 2019. gada 17. decembra sarunas ar personu A laikā viņu ir iepazīstinājusi ar VP GKRP KIP pieprasījuma mērķi saistībā ar konkrēto adresi. Sociālo

---

¹³ E pilsētas pašvaldības iestādes "E sociālo lietu pārvalde" 2020. gada 20. marta vēstule Nr. 1-5/369.

lietu pārvalde ir bijusi viens no Domes 2020. gada 3. janvāra atbildes VP GKrPP KIP projekta sagatavotājiem.

2019. gada 16. decembra Aktā ģimenes (personas) apsekošanai dzīvesvietā nav norādīts apsekošanas pamats. Minētajā aktā konstatējams, ka apsekošanā piedalījās sociālās darbinieces ģimenēm ar bērniem M, N, Bāriņtiesas priekšsēdētāja J un Izglītības pārvaldes speciāliste O.

2019. gada 17. decembra Sarunas aprakstā sarunas mērķis norādīts – persona A (telefona numurs) strādā algotu darbu. Persona C strādā algotu darbu. Sarunas aprakstā fiksēta personas A sniegtā informācija par nekustamā īpašuma iegādi – laiku un personu, no kuras īpašums nopirkts. Par notikumiem īpašumā, kuru viņa nopirkusi, uzzinājusi sociālajos tīklos. Vienošanās – apsekošana dzīvesvietā 2019. gada 18. decembrī kopā ar Izglītības pārvaldes un Bāriņtiesas speciālistiem. Sarunas aprakstu rakstījusi un parakstījusi M un persona A.

2019. gada 18. decembra Aktā ģimenes (personas) apsekošanai dzīvesvietā nav norādīts apsekošanas pamats, norādīts – informācija no Valsts policijas. Mājoklī deklarēto personu skaits – 5 un faktiski dzīvojošo personu skaits – 3. Personas – Renārs un Armīns nav pazīstamas. Aktā izdarītas atzīmes par mājokļa labiekārtojumu – apkuri, ūdeni, tualeti, vannu/dušu, pavadu, sadzīvei nepieciešamajiem priekšmetiem, sadzīves apstākļiem. Komentāri – bērnam nodrošināts viss nepieciešamais bērna attīstībai un aprūpei. Apsekošanā konstatētais – mājās persona A, viņas mamma (vārds, uzvārds), viņas tēvs (vārds, uzvārds). Persona A ar parakstu apliecinājusi, ka piekrīt apsekošanā konstatētajam. Aktu parakstījušas M un P.

[3.4.] Bāriņtiesa sniegusi informāciju¹⁴ tiesībsargam, ka 2019. gada 10. decembrī saņemts Domei adresēts VP GKrPP KIP pieprasījums. Tajā lūgts kompetences ietvaros noskaidrot, vai vecāki realizē savus pienākumus un vai ģimenēs notiek bērnu tiesību pārkāpumi konkrētajā adresē. Bāriņtiesai bijis pienākum izpildīt minēto uzdevumu. Lai veiktu savus darba pienākumus, Bāriņtiesas priekšsēdētāja 2019. gada 11. decembrī sistēmā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Personu datu pārlūkā (turpmāk tekstā – PMLP PDP) ieguva informāciju par konkrētajā adresē deklarētajām personām. Bāriņtiesa norāda, ka uz pārbaudes veikšanas brīdi 2019. gada 18. decembrī Bāriņtiesas rīcībā ir bijusi ierobežotas pieejamības informācija, kas saistīta ar minēto adresi. Informācija iegūta un pārbaudīta par personām, kuras faktiski dzīvoja/nedzīvoja konkrētajā adresē un šo personu bērniem. Ierodoties minētajā adresē, Bāriņtiesas darbiniece nosaukusi savu vārdu, uzvārdu un amatu, uzrādījusi darba apliecību, kuru persona A neesot vēlējusies apskatīt. Pārbaudē konstatēto Bāriņtiesas darbiniece ir fiksējusi pārskatā. Dzīves apstākļu pārbaudes aktu ir aizpildījuši Sociālo lietu pārvaldes darbinieki, tādēļ Bāriņtiesas ieskatā, divi dokumenti vienā dzīvesvietā nebūtu rakstāmi.

Saskaņā ar Sociālo lietu pārvaldes darbinieku vienošanos ar personu A par dzīves apstākļu pārbaudi viņas dzīvesvietā ar Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes piedalīšanos, iestāžu darbinieki pārbaudē devušies kopā, tā ietaupot pārbaudāmā adresē dzīvojošo personu laiku un iestāžu resursus un ievērojot labas pārvaldības principus. Iepriekš minēto iestāžu darbinieku vienlaicīga ierašanās norādītajā adresē bija saistīta ar iespējami operatīvu rīcību, ja atklātos kādi bērnu tiesību pārkāpumi, bērnu veselības vai drošības apdraudējumi. Bāriņtiesa uzsver, ka VP GKrPP KIP pieprasījumā norādīta konkrēta adrese, līdz ar to iestāžu darbinieku veiktā pārbaude nebija saistīta ar personu A un viņas ģimeni. Šis fakts personai A ticis izskaidrots Bāriņtiesas sniegtajā atbildē, ka Bāriņtiesa ir

¹⁴ E pilsētas bāriņtiesas 2020. gada 23. marta vēstule Nr. 1-13/18.

saņēmusi Valsts policijas apliecinājumu, ka pieprasījumam kā dokumentam ir "ierobežotas pieejamības" statuss, un tas satur ierobežotas pieejamības informāciju, kā arī resoriskā pārbaude neattiecas uz personu A.

Bāriņtiesa norāda, ka pārbaudi konkrētajā adresē bez iepriekšējas brīdināšanas nav bijis iespējams veikt, jo, ierodoties adresē 2019. gada 16. decembrī, īpašumā nav bijis iespējams iekļūt (māju apjož sēta, sētas vārti aizslēgti).

Bāriņtiesa norādījusi, ka saistībā ar personas A ģimeni citas darbības nav veikusi un informāciju no informācijas sistēmām nav noskaidrojusi, jo VP GKRP KIP pieprasījums nav attiecināms uz personas A ģimeni.

Domes 2020. gada 3. janvāra atbildes vēstules projektu VP GKRP KIP sagatavotāja Izglītības pārvalde, kā rezolūcijas pirmais adresāts, saskaņojot ar Sociālo lietu pārvaldes un Bāriņtiesas darbiniekiem.

Bāriņtiesas priekšsēdētājas J 2019. gada 18. decembra pārskatā par bērnu tiesību aizsardzības normu ievērošanu konkrētajā adresē norādīts, ka adresē tika sastapta persona A un viņas vecāki. Persona A atbildējusi, ka īpašumā dzīvo viens bērns. Sniegts telpu apraksts, tās vizuāli novērtējot. Bērnam ierādītajā telpā bija nepieciešamais sadzīvei un bērna attīstībai. Kopsavilkums – netiek konstatēta bērnu tiesību neievērošana vai pārkāpumi dzīvesvietā konkrētajā adresē. Pārskatu sagatavojusi un parakstījusi J.

Bāriņtiesa pievienojusi E pilsētas pašvaldības administrācijas Pašvaldības īpašumu pārvaldes 2019. gada 11. decembra izziņu par konkrētajā adresē deklarētajām personām. Minēto izziņu parakstījusi iepriekš minētās iestādes Galvenā speciāliste dzīvesvietas deklarēšanas jautājumos R.

[3.5] Izglītības pārvalde sniegusi informāciju¹⁵ tiesībsargam, ka savas kompetences ietvaros 2019. gada 6. decembrī saņēma VP GKRP KIP pieprasījumu veikt pārbaudi konkrētajā adresē. Izglītības pārvaldei bija pienākums apsekot pieprasījumā norādīto adresi un izpildīt uzdevumu - noskaidrot, vai vecāki realizē savus pienākumus un vai ģimenēs notiek bērnu tiesību pārkāpumi, vai konkrētajā adresē tiek ievērotas bērnu tiesības uz izglītību.

Pieprasījumā norādītajā adresē deklarētās personas tika noskaidrotas apsekošanas brīdī 2019. gada 18. decembrī. Tad pēc vizuālajiem novērojumiem Izglītības pārvaldes galvenā speciāliste bērnu tiesību aizsardzības jautājumos O secināja, ka uz 2019. gada 18. decembri konkrētajā adresē nav konstatējami bērnu tiesību pārkāpumi izglītības jomā. Izglītības pārvaldei līdz atbildes sniegšanai tiesībsargam nav bijusi nepieciešamība apsekošanas laikā novēroto pārbaudīt jebkādos reģistros. Pirms apsekošanas Izglītības pārvaldes rīcībā nav bijusi informācija par minētajā adresē dzīvojošām vai deklarētām personām. Izglītības pārvalde vērš uzmanību, ka VP GKRP KIP pieprasījumā nav norādīts, ka apsekojamā adrese ir personas A dzīvesvietas adrese, līdz ar to kļūdaini tiek pieņemts, ka pašvaldības darbinieku ierašanās 2019. gada 18. decembrī bija saistīta tieši ar personu A un viņas ģimeni.

Izglītības pārvalde norādījusi, ka tiesiskais pamats veikt apsekošanu bijis likuma "Par pašvaldībām" 15. pantā noteiktā pašvaldības autonomā funkcija gādāt par iedzīvotāju izglītību.

Izglītības pārvalde savas kompetences ietvaros īstenoja cita starpā Izglītības pārvaldes nolikuma 11.21. apakšpunktā noteikto uzdevumu – nodrošināt bērnu tiesību aizsardzību izglītības jomā, un pilnvaroja O pārliecināties, vai norādītajā adresē ir/nav konstatējami bērnu tiesību pārkāpumi izglītības jomā un vai tiek ievērotas izglītojamo

---

¹⁵ E pilsētas pašvaldības iestādes "E izglītības pārvalde" 2020. gada 20. marta vēstule Nr. 1-11/20/69.

tiesības. Izglītības pārvalde atkārtoti, ka fakts, ka apsekojamā adrese ir viņas dzīvesvietas adrese, pieprasījumā nav norādīts, tādējādi nekādā gadījumā Izglītības pārvaldes darbiniece O konkrētajā gadījumā nevarēja veikt pārbaudi tieši personas A dzīvesvietā. Tas notika konkrētajā adresē. Attiecībā uz iespējamību apsekošanas laikā konstatēt bērna tiesību uz izglītību ievērošanu noteiktajā adresē Izglītības pārvalde norāda, ka tas ir iespējams O profesionālās pieredzes rezultātā.

Izglītības pārvaldes konkrētās adreses apsekošanas mērķis ir bijis tiesībsargājošās iestādes pieprasījuma izpilde - noskaidrot, vai vecāki realizē savus pienākumus, vai ģimenē notiek bērnu tiesību pārkāpumi un vai konkrētajā adresē tiek ievērotas bērnu tiesības uz izglītību.

Adreses (nevis personas A) apsekošanas laikā O uzrādīja darba apliecību, tāpat informēja apsekošanas laikā adresē sastaptās personas, kas viņa ir un kādēļ kopā ar citiem pašvaldības kolēģiem tur atrodas. Izglītības pārvalde informē, ka pieprasījuma izpildē par konkrētajā adresē deklarēto bērnu informāciju no pirmsskolas izglītības iestādes nav pieprasījusi.

Izglītības pārvalde norāda, ka par VP GKrPP KIP pieprasījuma izpildi atbildi nav sniegusi, bet kā sagatavotājs ir piedalījies Domes 2020. gada 3. janvāra atbildes VP GKrPP KIP sagatavošanā.

[3.6] Dome 2020. gada 3. janvārī sniegusi atbildi¹⁶ VP GKrPP KIP, ka 2019. gada 16. decembrī Sociālo lietu pārvaldes, Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes darbinieki ieradās konkrētajā adresē, lai noskaidrotu, vai vecāki realizē savus pienākumus, vai ģimenēs notiek bērnu tiesību pārkāpumi. Neviena persona minētajā adresē netika sastapta. Sociālo lietu pārvaldes darbinieki, ieskatoties Sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu administrēšanas lietojumprogrammā (turpmāk tekstā – SOPA), bija pārliecinājušies, ka minētajā adresē ir deklarēta persona A un persona C. Minētajām personām atstāts uzaicinājums ierasties Sociālo lietu pārvaldē.

2019. gada 16. decembrī Sociālo lietu pārvaldē saņemta informācija no Rīgas dzemdību nama, ka slimnīcā tikusi ievietota persona, kurai piedzimis bērns, bet kura atteikusies no medicīniskās aprūpes sev un bērnam. Persona kā faktisko dzīvesvietu norādījusi konkrēto adresi.

2019. gada 17. decembrī persona A ieradās Sociālo lietu pārvaldē un informēja, ka nekustamo īpašumu konkrētajā adresē iegādājusies 2019. gada 23. oktobrī un no iegādāšanās brīža dzīvo minētajā īpašumā. Sarunas laikā sociālā darbiniece un persona A vienojušās par dzīvesvietas apsekošanu 2019. gada 18. decembrī.

2019. gada 18. decembrī veikta personas A dzīvesvietas apsekošana. Tika konstatēts, ka adresē deklarētas piecas personas, bet faktiski dzīvo trīs personas. Persona A norādījusi, ka ar ģimenei nepiederošajām personām nav pazīstama. Apsekošanas laikā netika konstatēti bērnu tiesību aizsardzības pārkāpumi.¹⁷

[4] Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 2. punktā noteikto Tiesībsarga birojs īpašu uzmanību pievērš valsts vai pašvaldību iestāžu un to darbinieku izdarītajiem bērnu tiesību pārkāpumiem.

Bērnu tiesību aizsardzības īstenošana attiecīgajā administratīvajā teritorijā saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 15. panta 23. punktu ir viena no pašvaldības funkcijām, kura īstenojama, iestādēm savstarpēji sadarbojoties. Lai arī Bāriņtiesa, Sociālo lietu pārvalde un Izglītības pārvalde ir bērnu tiesību aizsardzības subjekti, īstenojot likumā

¹⁶ E pilsētas domes 2020. gada 3. janvāra vēstule Nr. 2-24/11579.

¹⁷ E pilsētas domes 2020. gada 3. janvāra vēstule Nr. 2-24/11579.

noteikto pašvaldības funkciju, kas saistīta ar bērnu tiesību aizsardzību, katrai iestādei ir jāvēro savas kompetences robežas. Bāriņtiesa, Sociālo lietu pārvalde un Izglītības pārvalde ir pašvaldības izveidotas iestādes, uz kurām ir attiecināmi valsts pārvaldes principi. Valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvalde savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.¹⁸

Valsts un pašvaldības iestāžu rīcība, kas saistīta ar personas dzīves apstākļu pārbaudi vai apsekošanu dzīvesvietā, nenoliedzami skar personas tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi. Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību nav absolūtas un atsevišķos gadījumos ir pieļaujama šo tiesību ierobežošana. Latvijas Republikas Satversmes 116. pantā ir paredzēti mērķi, kuru nodrošināšanai cilvēktiesību ierobežojums var tikt atzīts par leģitīmu. Saskaņā ar minēto pantu personas tiesības var ierobežot, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Tāpat pārbaudes veikšana ir pieļaujama, ja tā ir nepieciešama, lai novērstu bērnu tiesību iespējamu apdraudējumu dzīvesvietā un nodrošinātu bērnu tiesību aizsardzību.

[4.1] Domei, saņemot informāciju, kas skar bērnu tiesību aizsardzības jomu, tā nekavējoties jānodod izpildei kompetentajai pašvaldības iestādei. Konkrētajā gadījumā uz VP GKrPP KIP 2019. gada 5. decembra vēstules ir trīs pašvaldības amatpersonu vīzas ar dažādiem dotajiem uzdevumiem. Vēstule tikai pēc 5 dienām pēc tās saņemšanas nonāca pašvaldības iestādēs uzdevuma izpildei. Tiesībsarga ieskatā Domes priekšsēdētājs pamatoti un atbilstoši kompetencei vēstuli nodevis izpildei Domes izpilddirektorei K, jo izpilddirektors pašvaldības nolikumā noteiktajā kārtībā ir atbildīgs par pašvaldības iestāžu un pašvaldības kapitālsabiedrību darbu.¹⁹ Izpilddirektore vēstuli novīzējusi Domes priekšsēdētāja vietniecei L, kas, savukārt minēto vēstuli novīzējusi izpildei Izglītības pārvaldei, Sociālo lietu pārvaldei un Bāriņtiesai, uzdodot vēstuli izskatīt starpinstitūciju darba grupā un sagatavot informāciju.

Izglītības pārvalde, Sociālo lietu pārvalde un Bāriņtiesa nav ņēmušas vērā L vīzā norādīto – informāciju izskatīt starpinstitūciju darba grupā.

Sociālo lietu pārvalde sniegusi informāciju, ka starpinstitūciju sanāksme nav notikusi, jo pieprasījumā nav bijusi norāde uz individuālu gadījumu. Starpinstitūciju sanāksme notiktu, ja VP GKrPP KIP pieprasījumā minētajā adresē būtu konstatēti bērnu tiesību pārkāpumi, risinot konkrēto sociālo gadījumu un vienojoties par katras pārstāvētās institūcijas veicamajiem pasākumiem un atbilstoši kompetencei. Minētais norāda uz atšķirīgiem viedokļiem jautājumu risināšanā bērnu tiesību aizsardzības jomā un vienotu izpratnes trūkumu pašvaldības ietvaros.

Bērna tiesību aizsardzība īstenojama, sadarbojoties ar ģimeni, valsts un pašvaldību institūcijām, sabiedriskajām organizācijām un citām fiziskajām un juridiskajām personām. Institūciju sadarbības organizēšanu un kārtību, kādā īstenojama bērnu tiesību aizsardzība, nosaka Ministru kabinets.²⁰

2017. gada 12. septembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 545 “Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā”, mērķis ir uzlabot starpinstitucionālo sadarbību bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanā. Lai nodrošinātu to, ka tiek ievērotas bērna labākās intereses, jāizveido visu iesaistīto institūciju vienotas sadarbības mehānisms, jo īpaši šādu starpinstitucionālu sadarbību attīstot un stiprinot pašvaldību

¹⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta pirmā daļa.

¹⁹ Likuma “Par pašvaldībām” 68. pants.

²⁰ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešā daļa.

līmenī. Sadarbības grupu sanāksmju galvenais uzdevums ir radīt platformu, kuras ietvaros starp iesaistītajām institūcijām notiek regulāra informācijas apmaiņa gan par sadarbību kopumā, gan par individuālajiem gadījumiem, kā arī savstarpējas izpratnes veidošana par katras no iesaistītajām institūcijām darba specifiku. Sadarbības grupa darbojas kā konsultatīva koleģiāla platforma nolūkā sekmēt institūciju efektīvu savstarpēju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā un darbu ar bērnu un ģimeni katra iesaistītā institūcija veic un lēmumus pieņem savas kompetences ietvaros²¹.

Ar E pilsētas domes 2018. gada 25. janvāra lēmumu ir apstiprināts Bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupas nolikums, kurā noteikts, sadarbības grupa ir konsultatīva koleģiāla institūcija, kuras darbības mērķis ir īstenot E pilsētas pašvaldības kompetento institūciju saskaņotu darbību bērnu tiesību aizsardzības jomā un risināt bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšanas jautājumus E pilsētas administratīvajā teritorijā.

Tiesībsarga ieskatā L pamatoti pašvaldības iestādēm deva uzdevumu sadarboties, lai sagatavotu atbildi Valsts policijai un veiktu bērnu tiesību ievērošanas pārbaudi konkrētajā adresē. Organizējot starpinstitūciju tikšanos, būtu iespējams apzināt katras iestādes rīcībā esošo informāciju par iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem vecāku reliģiskās pārliecības dēļ, kā arī vienoties par bērnu dzīves apstākļu pārbaudes veikšanu konkrētajā adresē.

Bāriņtiesa prioritāri nodrošina bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.²² Bāriņtiesai ir tiesības pārbaudīt bērna dzīves apstākļus.²³ Tātad bāriņtiesas kompetencē ir veikt bērna dzīves apstākļu pārbaudi, turklāt par pārbaudi iepriekš nebrīdinot.

Sociālo lietu pārvalde ir Domes izveidota iestāde, kas īsteno pašvaldības kompetenci sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā.²⁴ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9. panta piektajā daļā noteikts, ja persona vēlas saņemt sociālo pakalpojumu, kas tiek finansēts no valsts budžeta, pašvaldības pienākums ir nodrošināt personas dzīves apstākļu apsekošanu un vajadzību novērtēšanu, ko veic sociālā darba speciālists. Klientam ir pienākums atļaut sociālā darba speciālistam apsekot dzīvesvietu, ja sociālo pakalpojumu vai sociālās palīdzības saņemšana saistīta ar klienta materiālo resursu novērtēšanu vai dzīvesvietas apsekošana ir nepieciešama, veicot sociālo darbu ar klientu.²⁵

Sociālo lietu pārvaldes kompetencē neietilpst bērnu dzīves apstākļu pārbaudes veikšana, ja tas nav saistīts ar sociālā darba veikšanu ar ģimeni vai sociālās palīdzības vai sociālo pakalpojumu nodrošināšanu ģimenei. Turklāt dzīves apstākļu apsekošana ir pieļaujama ar klienta piekrišanu. Lai gan persona A sarunā ar sociālo darbinieci bija piekritusi Sociālo lietu pārvaldes darbinieku apsekojumam, tam nebija tiesiska pamata, jo persona A nebija lūgusi nodrošināt sociālo palīdzību vai sociālos pakalpojumus. Viņa vai viņas ģimenes locekļi nekad nav bijuši Sociālo lietu pārvaldes klienti.

Tātad Sociālo lietu pārvaldes darbinieki, veicot dzīves apstākļu apsekojumu personas A ģimenes dzīvesvietā, neievēroja normatīvajos aktos noteikto kompetenci.

²¹ Ministru kabineta noteikumu projekta „Institūciju sadarbības bērnu tiesību aizsardzībā noteikumi” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija), <https://likumi.lv/ta/id/293496-noteikumi-par-instituciju-sadarbibu-bernu-tiesibu-aizsardziba>.

²² Bāriņtiesu likuma 4. panta otrā daļa.

²³ Bāriņtiesu likuma 16. panta 8. punkts.

²⁴ E pilsētas pašvaldības iestādes “E sociālo lietu pārvalde” nolikuma 1. punkts.

²⁵ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7. panta 6. punkts.

Izglītības pārvalde ir Domes izveidota iestāde, kas īsteno pašvaldības funkciju izpildi izglītībā. Izglītības pārvaldes pārraudzībā ir pašvaldības pirmsskolas izglītības, vispārējās izglītības, speciālās izglītības, profesionālās ievirzes izglītības, interešu izglītības iestādes un profesionālā izglītības iestādes. Normatīvie akti neparedz Izglītības pārvaldes tiesības pārbaudīt (apsekot) izglītojamo dzīves apstākļus un viņu tiesību ievērošanu ģimenē.

Tātad Izglītības pārvaldes darbiniece, veicot dzīves apstākļu apsekojumu personas A ģimenes dzīvesvietā, neievēroja normatīvajos aktos noteikto kompetenci.

Ievērojot normatīvajos aktos noteikto un īstenojot bērnu tiesību nodrošināšanu, Bāriņtiesas darbiniekiem bija pienākums bez iepriekšējas brīdināšanas veikt bērna dzīves apstākļu pārbaudi personas A ģimenes dzīvesvietā. Lai gan Bāriņtiesas priekšsēdētāja kopā ar Sociālo lietu pārvaldes un Izglītības pārvaldes darbiniekiem 2019. gada 16. decembrī ieradās konkrētajā adresē, pārbaudes veikšanai nevienu personu nesastopot, pārbaudi bija iespējams veikt atkārtoti citā laikā – arī ārpus Bāriņtiesas oficiālā darba laika²⁶, kad cilvēki atgriezušies no darba. Tiesībsarga ieskatā noskaidrot patieso situāciju bērna dzīvesvietā, ja ir saņemta informācija par iespējamu likumpārkāpumu, var, veicot iepriekš nepieteiktu pārbaudi.

Secināms, ka pašvaldības iestādes – Sociālo lietu pārvalde, Bāriņtiesa un Izglītības pārvalde, pārbaudē dodoties kopīgi (pieci cilvēki), nav ievērojošas labas pārvaldības principu, personas A un viņas ģimenes laiku un iestāžu resursus, bet rīkojušās tieši pretēji minētajam.

[4.2] VP GKrPP sniegtajā atbildē tiesībsargam norādījusi, ka resoriskā pārbaude netika veikta pret personu A un viņas ģimeni, bet par iespējamu likuma pārkāpumu reliģiskajā organizācijā “draudze D”.

Bāriņtiesa, atbildot personai A par veikto pārbaudi, norādījusi²⁷, ka tiesībsargājošās iestādes pieprasījums un Bāriņtiesas pārbaude konkrētajā adresē nav bijusi saistīta ar personu A un viņas ģimeni, kā to acīmredzami persona A ir pārpratusi, bet gan minētās adreses pārbaude.

Izglītības pārvalde vērsusi uzmanību²⁸, ka VP GKrPP KIP pieprasījumā nav norādīts, ka apsekojamā adrese ir personas A dzīvesvietas adrese, līdz ar to kļūdaini tiek pieņemts, ka pašvaldības darbinieku ierašanās 2019. gada 18. decembrī bija saistīta tieši ar personu A un viņas ģimeni.

Tiesībsargs kritiski vērtē iestāžu pausto nostāju, ka pārbaude nebija saistīta un netika veikta saistībā ar personu A un viņas ģimeni, veicot nevis viņas dzīvesvietas pārbaudi, bet gan konkrētās adreses pārbaudi.

Dzīvesvieta ir jebkura personas brīvi izraudzīta ar nekustamo īpašumu saistīta vieta (ar adresi), kurā persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur dzīvot, kurā dzīvot tai ir tiesisks pamats un kuru šī persona atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.²⁹

Adresācijas objekts ir dzīvošanai apredzēta ēka.³⁰ Adrese ir noteiktajā secībā sakārtotu nosaukumu un numuru – adreses elementu – kopa, kas nodrošina adresācijas

²⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018. gada 16. aprīļa spriedums lietā Nr. A420213416.

²⁷ E pilsētas bāriņtiesas 2020. gada 11. februāra vēstule Nr. 1-16/AFP-17.

²⁸ E pilsētas pašvaldības iestādes “E izglītības pārvalde” 2020. gada 20. marta vēstule Nr. 1-11/20/69.

²⁹ Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3. panta pirmā daļa.

³⁰ Ministru kabineta 2015. gada 8. decembra noteikumu Nr. 698 “Adresācijas noteikumi” 2.8. apakšpunkts.

objekta atrašanās vietas noteikšanu valstī.³¹ Tātad katram īpašumam (dzīvojamai ēkai) ir adrese. Tā nevar eksistēt bez objekta atrašanās vietas. Katram nekustamajam īpašumam ir noteikts statuss – īpašums, lietojums, valdījums. Persona A un viņas ģimene ir dzīvojamās mājas konkrētajā adresē īpašnieki.

Latvijas Republikas 96. pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Tātad mājokļa neaizskaramība ir viena no cilvēka pamattiesībām. Pārbaudes veikšana personas mājoklī vistiešākā veidā skar tajā dzīvojošo personu tiesības, tādēļ tai jābūt pamatotai ar noteiktu mērķi.

Secināms, ka VP GKrPP KIP, Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes paustais par pārbaudes veikšanu adresē, nevis personas ģimenē ir pretrunā ar normatīvajos aktos noteikto. Turklāt iespējamus bērnu tiesību pārkāpumus veic personas, neatkarīgi no dzīvesvietas vai īpašuma adreses. Nav pieļaujams, ka mājokļi, kuros iepriekš izdarīti noziedzīgi nodarījumi, būtu īpaši uzraugāmi un pārbaudāmi, ja vien tam nav objektīva un būtiska pamata.

Tiesībsarga ieskatā būtisks pamats Bāriņtiesas pārbaudes veikšanai bija 2019. gada 16. decembrī saņemtā informācija no slimnīcas, ka tajā ievietota persona, kurai piedzimis bērns un kura atteikusies no medicīniskās aprūpes sev un bērnam, jo persona kā faktisko dzīvesvietu norādījusi konkrēto adresi. Jāatzīmē, ka minētajam faktam nav tiešas saistības ar VP GKrPP KIP 2019. gada 5. decembra vēstulē Nr. 20/2/6-632965 norādīto, no kuras saņemšanas Domē bija pagājušas 10 dienas.

[5] Persona A pēc pašvaldības iestāžu pārbaudes vēlējusies noskaidrot pārbaudes iemeslus, to tiesisko pamatojumu un iegūt informāciju par viņas personas datu apstrādi.

2019. gada 18. decembrī persona A vērsusies Bāriņtiesā ar lūgumu sniegt informāciju par viņas personas datu apstrādi Bāriņtiesā.

2020. gada 17. janvārī Bāriņtiesa, atbildot uz viņas iesniegumā uzdotajiem jautājumiem, sniegusi formālas atbildes, kas nav saistītas ar jautājumu būtību. Piemēram, uz iesniedzējas jautājumu: “Vai un uz kāda tiesiska pamata, ar kādu mērķi un kādi (attiecīgo personas datu kategorijas) mani personas dati ir Jūsu datu apstrādes sistēmā?” Bāriņtiesa sniegusi atbildi: “Atkarībā no personas datu apstrādes mērķa, Bāriņtiesa apstrādā šādas personu datu kategorijas: personas identifikācijas dati, piemēram, vārds, uzvārds, personas kods, attēls, dzimums, dzimšanas datums. Kontakinformācija, piemēram, tālruņa numurs, dzīvesvietas adrese, elektroniskā pasta adrese. Attiecībā uz bērnu tiesību aizsardzību, tiek apstrādāti šādi personas dati: adoptētāja vārds uzvārds, personas kods, dzīvesvieta, darba vieta, telefona numurs, elektroniskā pasta adrese, darba vieta. Adoptējamā bērna vārds, uzvārds, personas kods, dzimšanas dati, dzīvesvieta audžuģimenē vai bērnu namā, mācību iestāde vai pirmsskolas iestāde.”

Atbildot uz personas A jautājumu: “Vai, kad un kur Bāriņtiesa ieguvusi manus personas datus?” Bāriņtiesa norādījusi, ka “Bāriņtiesas darbinieks, veicot darba pienākumus, 2019. gada 11. decembrī valsts informācijas sistēmā ieguva datus par konkrētajā adresē deklarētajām personām”.

2020. gada 24. janvārī persona A vērsusies Bāriņtiesā ar lūgumu izsniegt viņai tiesībsargājošās iestādēs dokumenta kopiju, kas bija par pamatu pārbaudes veikšanai viņas ģimenē un dzīvesvietas apsekošanas akta kopiju.

Bāriņtiesa atbildes vēstulē sniegusi personai A skaidrojumu par veikto pārbaudi. Vienlaikus norādīts, ka tiesībsargājošās iestādes pieprasījums un Bāriņtiesas pārbaude konkrētajā adresē nav bijusi saistīta ar personu A un viņas ģimeni, kā to acīmredzami

³¹ Ministru kabineta 2015. gada 8. decembra noteikumu Nr. 698 “Adresācijas noteikumi” 3. punkts.

persona A ir pārpratusi, bet gan minētās adreses pārbaude, par ko apsekošanas akts nav sastādīts. Bāriņtiesa paskaidrojusi, ka tiesībsargājošās iestādes pieprasījumam ir ierobežotas pieejamības statuss, par ko Bāriņtiesā 2020. gada 5. februārī saņemts apliecinājums, kā arī to, ka veiktā resoriskā pārbaude neattiecas uz personu A.

2019. gada 18. decembrī persona A vērsusies Sociālo lietu pārvaldē ar lūgumu sniegt informāciju par viņas personas datu apstrādi minētajā iestādē.

2020. gada 16. janvārī Sociālo lietu pārvalde, atbildot³² personai A uz viņas iesniegumā uzdotajiem jautājumiem, sniegusi formālas atbildes, kas nav saistītas ar jautājumu būtību. Atbildē norādīts, lai veiktu pārbaudi, Sociālo lietu pārvaldei nebija jāiegūst viņas personas dati informācijas sistēmās, jo tiesībsargājošās iestādes pieprasījumā tie nebija norādīti.

2019. gada 18. decembrī persona A vērsusies Izglītības pārvaldē ar lūgumu sniegt informāciju par viņas personas datu apstrādi minētajā iestādē.

Izglītības pārvalde sniegusi atbildi³³ personai A par viņas personas datu apstrādi attiecībā uz darba tiesiskajām attiecībām pirmsskolas izglītības iestādē, kas ir Izglītības pārvaldes pārraudzībā. Par pamatojumu veikt pārbaudi personas A dzīvesvietā norādīts tiesībsargājošās iestādes pieprasījums veikt pārbaudi. Pieprasījumā bijusi norādīta tikai apsekojamā konkrētā adrese, tādēļ Izglītības pārvaldei neesot bijusi nepieciešamība iegūt personas A vai viņas ģimenes locekļu personas datus informācijas sistēmās.

2020. gada 24. janvārī persona A atkārtoti vērsās Izglītības pārvaldē ar lūgumu sniegt informāciju par veikto pārbaudi viņas dzīvesvietā un lūdza sniegt ar pārbaudi saistītos dokumentus.

Izglītības pārvalde atteikusi³⁴ izsniegt VP GKrPP KIP dokumenta kopiju, uz kura pamata veikusi pārbaudi, norādot, ka tas satur ierobežotas pieejamības informāciju, tādēļ Izglītības pārvalde personai A var uzrādīt daļēji aizklātu pieprasījuma tekstu. Savukārt apsekošanas aktu nav iespējams izsniegt, jo to sagatavojuši Sociālo lietu pārvaldes speciālisti.

Secināms, ka pašvaldības iestādes – Sociālo lietu pārvalde, Bāriņtiesa un Izglītības pārvalde nav sniegušas atbildes pēc būtības personai A par viņas personas datu izmantošanu uz viņu interesējošiem jautājumiem. Turklāt konstatējamas pretrunas Sociālo lietu pārvaldes sniegtajā informācijā, ka tai nebija jāiegūst viņas personas dati informācijas sistēmās. Dome vēstulē VP GKrPP KIP norādījusi, ka Sociālo lietu pārvaldes darbinieki, ieskatoties SOPA, bija pārliecinājušies, ka minētajā adresē ir deklarēta persona A un persona C. Tātad Sociālo lietu pārvalde personas A un viņas vīra personas datus bija ieguvusi Sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu administrēšanas lietojumprogrammā.

[5.1] Persona A, saņemot Sociālo lietu pārvaldes, Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes atteikumu uzrādīt un izsniegt viņai Valsts policijas dokumentu, uz kura pamata iestāžu darbinieki veica pārbaudi viņas dzīvesvietā, 2019. gada 18. decembrī vērstās ar iesniegumu Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes E iecirkņa Kārtības policijas nodaļā (turpmāk tekstā – VP ZRP E iecirknis) par Sociālā dienesta, Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes veikto pārbaudi personai A piederošajā īpašumā. 2020. gada

---

³² E pilsētas pašvaldības iestādes “E sociālo lietu pārvalde” 2020. gada 20. marta vēstule Nr. 1-5/369.

³³ E pilsētas pašvaldības iestādes “E Izglītības pārvalde” 2020. gada 17. janvāra vēstule Nr. 1-16/20/42.

³⁴ E pilsētas pašvaldības iestādes “E Izglītības pārvalde” 2020. gada 18. februāra vēstule Nr. 1-16/20/84.

17.janvārī VP ZRP E iecirknis sniedzis atbildi³⁵ personai A, ka ir uzsākta resoriskā pārbaude un tiek pagarināts tās izskatīšanas termiņš.

2020. gada 24. janvārī VP ZRP E iecirknis informējis³⁶ personu A, ka viņas iesniegums izskatīts, konstatējot, ka pārbaude veikta, pamatojoties uz VP GKRP KIP 2019. gada 5. decembra vēstuli Nr. 20/2/6-632965. Pārbaude veikta, ievērojot normatīvajos aktos noteikto. Apsekošana neesot bijusi vērsta uz kādu konkrētu personu vai ģimeni, bet par konkrēto adresi. Iestādes pārkāpumi netika konstatēti.

[5.2.] 2019. gada 18. decembrī persona A ar iesniegumu vērsta Valsts policijas Iekšējās kontroles birojā (turpmāk tekstā - VP IKB) un lūdza sniegt atbildi par Valsts policijas veikto viņas personu datu apstrādi laikā no 2019. gada 23. oktobra līdz 2019. gada 31. decembrim. Vienlaikus persona A lūgusi sniegt skaidrojumu, uz kāda pamata tiek pārbaudīta viņas ģimene.

VP IKB atbildē personai A norādījis, ka viņas datu apstrāde veikta, reģistrējot viņas iesniegumu Iekšlietu ministrijas Informācijas centra informācijas sistēmas apakšsistēmā "Elektroniskais notikumu žurnāls". Dati par personas A deklarēto dzīvesvietu nodoti Domei VP GKRP KIP 2019. gada 5. decembra vēstulē Nr. 20/2/6-632965. Attiecībā par personas A lūgumu skaidrot, uz kāda pamata tika pārbaudīta viņas ģimene, VP IKB informē par uzsākto resorisko pārbaudi VP ZRP E iecirknī, par kuras rezultātiem viņa tiks informēta atsevišķi.

Secināms, ka Valsts policija personai A nav sniegusi atbildes pēc būtības, tās ir formālas. Nav saprotams, kādas darbības VP ZRP E iecirknis ir veicis un kādos normatīvajos aktos noteiktās tiesību normas ir ņēmis vērā, lai izdarītu secinājumu, ka iestādes pārkāpumi nav konstatēti.

[6] No publiski pieejamās informācijas ir secināms, ka noziedzīgais nodarījums pret personas un jaundzimušā veselību, nesniedzot medicīnisko palīdzību, notika 2019. gada maijā. Sabiedrība par minēto notikumu tika informēta 2019. gada novembra beigās, kad tiesā tika uzsākta krimināllietas iztiesāšana un žurnālisti sniedza informāciju par notikušo. Valsts policija konkrētajā gadījumā nebija informējusi sabiedrību (preses konferencē, ziņas masu medijiem, u.c) par minēto noziedzīgo nodarījumu. Secināms, ka Valsts policija līdz brīdim, kad sabiedrību informēja žurnālisti, nebija vērsusi to administratīvo teritoriju, kurās dzīvoja draudzes locekļi, bāriņtiesu uzmanību, aicinot pārbaudīt bērnu tiesību ievērošanu draudzes locekļu ģimenēs. Tāpat nebija informēta Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija. Atbildīgo iestāžu rīcība sekoja pēc žurnālistu publikācijām par traģiskajiem notikumiem draudzē.

Valsts policija tikai 2019. gada 5. decembrī (7 mēnešus pēc notikuma) lūdza Domei pārliecināties un paziņot par iespējamām bērnu tiesību pārkāpumiem saistībā ar minēto reliģisko organizāciju un tās locekļiem. Tiesībsargs neapšaubā Valsts policijas kompetenci un informācijas nepieciešamību resoriskās pārbaudes ietvaros, bet secina, ka VP GKRP KIP 2019. gada 5. decembra vēstulē Nr. 20/2/6-632965 nav skaidri un nepārprotami pausts, kāda informācija Valsts policijai ir nepieciešama, kāds ir pieprasītās informācijas apjoms un mērķis (vajadzība resoriskās pārbaudes ietvaros). No vēstules konteksta jāsecina, ka Valsts policijai bija svarīgi noskaidrot draudzes locekļu ģimenes, kurās reliģiskas pārliecības dēļ, iespējams, tiek pārkāptas bērnu tiesības. No Domes

³⁵ Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes E iecirkņa Kārtības policijas nodaļas 2020. gada 17. janvāra vēstule Nr. 20/16/27-32910.

³⁶ Valsts policijas Zemgales reģiona pārvaldes E iecirkņa Kārtības policijas nodaļas 2020. gada 24. janvāra vēstule Nr. 20/16/27-47679.

sniegtās atbildes Valsts policijai secināms, ka pašvaldības iestāžu darbības un situācijas izzināšana bija saistīta tikai ar bērnu tiesību ievērošanas pārbaudi konkrētajā adresē.

Ar šo atzinumu pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot:

- 1) SIA All Media Latvia, SIA "Izdevniecība Rīgas Viļņi" un žurnāls *Ir* rīcībā personas A un viņas ģimenes tiesību uz privāto dzīvi pārkāpumu;
- 2) Sociālo lietu pārvaldes, Bāriņtiesas un Izglītības pārvaldes rīcībā personas A un viņas ģimenes tiesību uz privāto dzīvi un mājokļa neaizskaramību pārkāpumus, kā arī labas pārvaldības principa pārkāpumu;
- 3) Valsts policijas rīcībā labas pārvaldības principa pārkāpumu.

Ievērojot profesionālās žurnālistikas neatkarību, **aicinu SIA All Media Latvia, SIA "Izdevniecība Rīgas Viļņi" un žurnālu *Ir*** izslēgt no arhīvā pieejamām publikācijām un televīzijas sižetiem informāciju par personas A ģimenei piederošo īpašumu (arī dzīvojamās mājas fotogrāfijas). Aicinu rakstiski atvainoties personai A par pieļautajiem žurnālistu ētikas pārkāpumiem, kas radīja personas A tiesību uz privāto dzīvi pārkāpumu.

Aicinu E novada domi:

- 1) izvērtēt pašvaldības iestāžu atbildību, veicot personas A ģimenes dzīves apstākļu pārbaudi, tai skaitā neievērojot L noteikto par situācijas izskatīšanu starpinstitūciju darba grupā;
- 2) pārskatīt kārtību, kādā informācija bērnu tiesību aizsardzības jomā nonāk atbildīgās iestādes izpildē, lai uzlabotu tās apriti un iespējami ātrāku nodošanu izskatīšanai;
- 3) nodrošināt, lai pašvaldības iestādes rīkojas atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām kompetencei un nepārkāpj to;
- 4) veikt darbības, lai uzlabotu pašvaldības iestāžu sadarbību bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- 5) novērst pašvaldības iestāžu darbību bērnu tiesību jomā dublēšanu, tā nepieļaujot personu tiesību uz privāto dzīvi un mājokļa neaizskaramību pārkāpumus un pašvaldības resursu nelietderīgu izmantošanu.

Aicinu Sociālo lietu pārvaldi, Bāriņtiesu un Izglītības pārvaldi:

- 1) ievērot normatīvajos aktos noteikto kompetenci;
- 2) ievērot, ka, veicot dzīves apstākļu pārbaudes (apsekojumus), darbinieki ierodas nekustamajā īpašumā, kuram ir noteikts statuss un piederība; adrese ir tikai nekustamā īpašuma atrašanās vieta;
- 3) ievērot labas pārvaldības principu un atbildes uz iesniegumiem sniegt pēc būtības;
- 4) ievērot normatīvajos aktos noteikto iestāžu sadarbības principu bērnu tiesību aizsardzības jomā;
- 5) veicināt iestāžu savstarpējo uzticēšanos;
- 6) veicot dzīves apstākļu pārbaudes (apsekojumus), uzrādīt amata apliecības;
- 7) rakstiski atvainoties personai A un viņas ģimenei par pieļauto tiesību uz privāto dzīvi un mājokļa neaizskaramību un labas pārvaldības principa pārkāpumu.

Aicinu Valsts policiju:

1) konstatējot riskus, kas norāda uz iespējamiem bērnu tiesību pārkāpumiem, visos gadījumos nekavējoties informēt atbildīgās bāriņtiesas, nepieciešamības gadījumā – Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju;

2) izvērtēt, vai visa informācija, kas tiek nosūtīta iestādēm noteiktu uzdevumu izpildei, ir uzskatāma par ierobežotas pieejamības informāciju, lai nepamatoti neierobežotu personas tiesības iepazīties ar informāciju, kas uz viņu attiecas;

3) ja informācija ir uzskatāma par ierobežotas pieejamības informāciju, tad to norādīt dokumentā;

4) ievērot labas pārvaldības principu un sniegt atbildes uz personu iesniegumu pēc būtības.

Informēju, ka personai A ir tiesības vērsties tiesā un civiltiesiskā kārtībā sniegt prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu no SIA All Media Latvia, SIA “Izdevniecība Rīgas Viļņi” un žurnālu *Ir* un *Domē* par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu par pašvaldības iestāžu rīcību.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons